van hun systeem gedrongen, zich zelf en de wereld om hen heen, dus ook wel meten met dien zelf gekozen maatstaf.

Vandaar dat hun strijd schier nooit loopen kan over de objectieve waarheid; dat ze nimmer kunnen opkomen voor het objectieve Woord of voor de objectieve belijdenis; en dat hun strijd bijna altoos neerkomt op de vraag: Welke personen zijn er in betrokken, en wat is in die lieden het persoonlijk lofwaardige of afkeurenswaardige?

Ze zoeken dit niet, maar ze moeten den weg op.

De logica van hun „onderwerpelijk" beginsel is hun te machtig.

Vandaar dat ze zonder afspraak allen zoo handelen, dat ze in alle steden en dorpen zoo te werk gaan; en dat ge ditzelfde euvel terugvindt in al hun organen.

Het is hun standpunt zoo.

Op het subjectieve, op het persoonlijke, op wat in den mensch ervaren is en uitkomt, valt voor hen alle nadruk.

Ze moeten dus wel altoos weer met die ééne subjectieve goudschaal wegen.

En zoo verklaart het zich dan ook geleidelijk, dat onze irenische broeders tot aanzien der personen moeten komen; van aanzien des persoons zich een methode moeten maken; en door dit gestadige aanzien des persoons zich moeten staande houden.

Wordt, om dit met een voorbeeld toe te lichten, 's Heeren heilig Woord aangevallen; dus het objectieve; dan wekt dit onder hen geen den minsten toorn noch verontwaardiging.

Velen hunner vinden het wel niet goed.

Wel zagen ze het liever anders.

Maar het kan hen niet warm maken.

En treft het zoo, dat voor hen de keuze staat, om voor Gods heilig Woord op te komen, of een geliefde persoonlijkheid te moeten bedroeven, o, dan spreekt het vanzelf dat die „geliefde persoonlijkheid" het zwaarste weegt, en, om hem te sparen, over den aanval op Gods Woord óf geheel gezwegen, óf slechts even terloops en flauwelijk er op gezinspeeld wordt.

Maar neem nu eens het omgekeerde geval.

Stel nu eens, dat iemand het hart in het lijf heeft, om van een hunner geliefde persoonlijkheden te zeggen, dat zijn belijdenis afweek van de belijdenis onzer kerken en uitloopt op voordeel voor de vijanden van ons geloof, — en zie, dan waakt opeens al hun bitterheid, hun woede, en verbolgenheid tegen u op. Dan worden ze niet slechts warm, maar kookt het hun van binnen. En dan staat het vast, dat in heel hun kring uw naam voortaan met zwarte kool geteekend staat.

En dit alles, let wel, niet uit boozen toeleg, maar door de onverbiddelijke logica van het noodlottige subjectieve van hun systeem.

En zoo komt het dan geleidelijk tot een weg der zonde.

Want, zie, als er nu in een stad of in heel het land een geschil tusschen hen en hun gereformeerde broederen opkomt, wat zullen de irenischen dan? De zaak voor de rechtbank der historie brengen?

Maar dan weten ze zeer goed, dat ze het kwijt zijn.

Zullen ze dan het recht over de leer der kerken laten beslissen?

Maar ook dan is er voor hen op winning van het pleidooi geen apparentie.

Voor Gods Woord dan de zaak trekken?

Maar zie, juist over hetgeen al dan niet Gods Woord is, zijn ze in hun subjectieve deining nog onzeker.

En zoo blijft er dan metterdaad geen andere uitweg voor hen over dan de weg der persoonlijkheden, die dan vanzelf rechtstreeks in den weg van personaliteiten uitloopt.

Kunnen ze bewijzen, dat de irenischen vrome, lieve, goede, eerbiedwaardige menschen zijn, en daarentegen de gereformeerden vleeschelijke, ongeestelijke, gewetenlooze, oneerlijke drijvers, zie, dan zijn ze er.

Maar hoe dit nu?

Zullen ze dit systeem nu op alle irenischen en op alle gereformeerden toepassen?

Dat gaat natuurlijk niet, want ieder ziet en tast telkens het tegendeel.

Maar dat heeft ook niet; en reeds uitnemend is hun doel bereikt, indien het hun maar gelukt, den indruk te vestigen: 1e. dat ook over het algemeen genomen de irenischen edeler menschen zijn; 2e. dat onder de gereformeerde massa, o, zooveel, farizeën schuilen; 3e. dat de hoofden der irenischen, o, zoo uitstekend; en 4e. de tolken der gereformeerden o, zoo min zijn.

En dit, dit is nu letterlijk het zondige systeem, dat onze irenische broeders in praktijk brengen.

Te Rotterdam zijn een Theesing, een Astro, een Jonker en wie niet al, levende toonbeelden van zulk een achtbaarheid en eerwaardigheid en uitnemendheid; dat het als vergrijp tegen de goede zeden moet gelden, indien men ooit hun naam anders dan onder de toevoeging van een loffelijk woord noemen durft. En zelfs de Groningers als Griethuyzen enz., die met deze heilige mannen omgaan, deelen in hun stralenkrans en worden op feestdagen gecomplimenteerd.

Maar kom nu eens bij de gereformeerden en neem nu eens een man als hun talentvollen, bekwamen woordvoerder te Rotterdam, den heer Ds Lion Cachet!

Wat zou die!

Die Cachet!

Noem toch zijn naam niet; want reeds het noemen van zijn naam is genoeg om de zielsrust van deze goedmoedige irenische heeren voor twee maal vier en twintig uur te verstoren.

Een man, die dol van Ds Theesing houdt, wilde hem zelfs op straat te lijf gaan.

En vraagt ge wat Ds Lion Cachet dan gedaan heeft?

Of hij dan gemoord heeft, of gestolen, of erger nog?

O, neen, lezer!

Niets van dit alles.

Al wat hij deed was, dat hij de kat de bel aanbond; aan de valsche cameraderie, waarin de belijders van den Heere Jezus te Rotterdam met zijn loochenaars leefden, een einde heeft gemaakt: en de kerk te Rotterdam herinnerd heeft aan haar verleden, aan haar rechten en aan haar belijdenis.

En om niets anders, en hierom alleen, begaan nu onze irenische broeders de zonde van zichzelf en hun mannen op een wijze te verheffen, die heusch voor God niet mag. Bij hen zelven altegader, lieve, vrome, feedere, consciëntieuse, o, zoo heilige mannen! En daar tegenover hun gereformeerde broederen lieden, om niet slechts in de bitterheid van het booze hart, maar ook in hun gesprekken, en ook in hun organen te minachten.

Ook schrijver dezes deelt persoonlijk in die eere.

Kom maar eens in hyper-ethische kringen en ge zult met den naam van de Leidsche giftmengster te noemen, niet zulk een zondige uitdrukking van minachting in toon en gelaatstrek te voorschijn roepen als door zijn naam.

De heer Dr Bronsveld vond dezer dagen zelfs goed mede te deelen, dat wegens oneerlijkheid „De Standaard" ophield een Christelijk orgaan te zijn.

En zoo kruipt de zonde der zelfverheffing en der minachting door heel het land.

Sommigen drijven dit zoo ver, dat ze u zelfs verklaren, u liefst levend op deze aarde niet meer te willen zien.[3])

En dat zijn mannen, die morgen den dag weer prediken over het woord: hebt uwen naaste lief als uzelven.

Bittere ironie!"

Ook in dezen is de historie vol leering en vol ontdekkende kracht.

3) Dat zei eenmaal Prof. Dr J. H. Gunning van Dr Kuyper.

C. V.

HET BOEK VAN DE WEEK

Michiel de Ruyter.

Het is geen klein land, dat zijn groote mannen eert. Ja, maar eeren en eeren is twee. Een praalgraf en een standbeeld zijn een armzalige kwijting van een eereschuld, wanneer het daarbij blijft. Daarom is het verheugend, dat in de laatste jaren een hernieuwde belangstelling voor onze vaderlandsche geschiedenis openbaar wordt. Tal van populaire uitgaven op historisch gebied zijn er een uiting van. Het allooi is niet altijd boven bedenking, maar de baat is grooter dan de schade. Zoolang althans litteraire of andere bijoogmerken de zuivere belangstelling voor het verleden om zijn zelfs wil niet gaan overwoekeren.

Het zou onverstandig zijn om deze populaire historiografie aan een al te strenge maatstaf te meten. Het eenvoudig verhalen, zonder wetenschappelijke pretentie, van een heldenleven of een ander brok verleden, heeft zijn eigensoortige en niet geringe waarde. Geleerddoenerij moet daarbij evenzeer vermeden worden als onverantwoorde fantasieën en oordeelvellingen, die uit oppervlakkige en onvoldoende kennis van het onderwerp voortkomen.

Als een gelukkig specimen van dit genre beschouw ik het boekje, dat Constant van Wessem onlangs schreef over De Ruyter.[1])

Het is wat stroef, maar onopgesmukt geschreven. Luidruchtige fanfaronnades, waartoe vooral een onderwerp als dit zoo gemakkelijk aanleiding geeft, ontbreken gelukkig. Het is gezonde, historische kost, die hier opgediend wordt, geen fijngesponnen psychologische analyse, waarbij de verleden werkelijkheid verdwijnt of naar alle kanten uitgerekt wordt. Zelfs bespaart de schrijver zijn lezers het omstandig verhaal niet van de zeeslagen, die De Ruyter heeft geleverd, en hij zet hun met kennis van zaken de techniek van den toenmaligen zeeoorlog uiteen. Volkomen terecht! Deze dingen vormden in het leven van zijn held een zóó belangrijk element, dat zij onmisbaar zijn om een enigermate gelijkend portret te teekenen. Welk rechtgeaard Hollander zouden trouwens deze dingen niet interesseeren?

Toch vervalt Van Wessem niet in het andere gevaar, dat hij De Ruyter zelf laat verdwijnen in de gebeurtenissen van zijn tijd. Zijn eerste hoofdstuk geeft een samenvattende beschouwing van uiterlijk, manieren en inborst van „den tweeden bestevaer", geïllustreerd met uitspraken van De Ruyter zelf. De slotzin er van luidt: „. . . een man, die de beste toenmalige karaktereigenschappen versymboliseerde: taaie energie en beleidvolle voorzichtigheid, maar ook de hoogere deugden: eerbied en godvruchtigheid". (blz. 15.)

Het is goed, dat de schrijver ook op dit laatste, op De Ruyter's vroomheid, nadruk heeft gelegd. Want in het veelbewogen en avontuurlijke leven van „Hollands Admiraal" is dit het opmerkelijkste, dat hij, bij alle succes en promotie, een eenvoudig en kinderlijk Christen is gebleven. In alle gevaar en bij den hachelijksten stand van zaken vond hij kracht en rust in het gebed. Zijn geloof gaf hem steeds weer moed, om onbevreesd bij de vervulling van zijn plicht den dood onder de oogen te zien. Zóó ongekunsteld en eenvoudig spreekt dit godsvertrouwen uit heel De Ruyter's optreden, dat het zelfs den spotter Busken Huet eerbied afdwong.

Men spreekt wel eens van de karaktervormende kracht van het Calvinisme. Welnu, hier is er een nieuw voorbeeld van. Een man, voor wien de vijand beeft, maar die zelf bij het begin van elken strijd de knieën buigt voor zijn God.

Dat intusschen Van Wessem zijn held in dit opzicht volkomen recht laat wedervaren, zou ik niet durven beweren. Ondanks zijn eerlijke poging om ook in deze dingen objectief te zijn, staat hij zelf toch wel te ver van deze mentaliteit af. Op één plaats geeft zijn boek daar blijk van. Het is waar hij zegt: „Bij De Ruyter, hoewel als Calvinist opgevoed, trouw kerkganger en met den Bijbel als zijn gestage lectuur, was zijn vroomheid geen sleur of traditie, maar een wezenlijk deel van hemzelf." (blz. 14.) Het door mij gespatiëerde woord doet vermoeden, dat Van Wessem's voorstelling van het Calvinisme meer van een caricatuur dan van een welgelijkend beeld heeft. Anders zou hij bemerkt hebben, dat De Ruyter's vroomheid geheel van Calvinistischen stempel is. Zijn eigen schets van diens godsdienstig leven doet dat slag op slag zien.

Afgezien van dit vlekje, is deze populaire levensbeschrijving van onzen populairen zeeheld uitnemend geslaagd. Ieder, zelfs de vakman, kan er zijn kennis nog door verrijken. En ik maak mij sterk dat ook jonge menschen het met genoegen zullen lezen.

H. SMITSKAMP.

1) Uitgave van H. P. Leopold's Uitg. Mij., Den Haag, 1937.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Bijbelsche Zeevaart.

V.

Euroclydon.

Voor het woord uitvaren in Hand. 27 en 28 kent het Grieksch drie verschillende uitdrukkingen, ieder onderscheiden naar haar beteekenis.

Allereerst het woord pléoo, dat voorkomt in Hand. 27:1, 2a en 6. Zie ook Hand. 21:3 en Lukas 8:23. Het heeft hier zoowel de beteekenis van een afvaren met vaste bestemming, als scheep gaan. Men zocht niet naar een haven of naar vracht. Maar men ging scheep met een vast doel, naar een bepaalde plaats.

Het tweede woord, dat we bedoelen is anagoo. Men treft het aan in de verzen 2b, 21 en hoofdstuk 28:10 en 11. Met anagoo legt men meer den nadruk op het vertrek zelf. Het oogenblik van afvaren. Maar het heeft nog een beteekenis. Anagoo — in de hoogte voeren — kan ook gebruikt zijn om uitdrukking te geven aan een gedachte die er ligt in het zeebeeld der ouden. Vanaf de kust gezien vertoont de zee, al verder van ons verwijderd, zich schijnbaar als een opgaand vlak, dat bij de kim zijn grootste hoogte bereikt. Vanaf den wal lijkt het dan alsof het uitgaande schip omhoog vaart.

Het derde Grieksche woord en dat uitsluitend in vers 13 voor uitvaren staat, is airoo — heffen. Barde en Harting brengen het in verband met anker hieuwen.[1]) Men kende het woord eveneens om uitdrukking te geven aan het uitzeilen van een vloot, evenals bij het optrekken van een leger.

Het verband met ons verhaal is hier volkomen duidelijk. Eenmaal besloten van Schoone Havens weg te gaan, gaf de doorstaande zuidelijke wind, de Notos, zijn medewerking. Ze vertrekken onder zeer gunstige omstandigheden. Het heeft er allen schijn van of ze hun voornemen reeds verkregen hebben. Sturen zeer dicht onder Kreta heen om vooral van den kortsten weg naar het westen, langs de kust, gebruik te maken.

Maar dra bleek, hoe schromelijk zij zich hadden vergist en hoe een Paulus, geen navigator dan, het bij het goede einde had toen hij waarschuwde juist niet af te varen. Want:

„Niet lang daarna sloeg tegen hetzelve (schip) een stormwind genaamd Euroclydon".

De Middellandsche zee — vaak beschreven als een aanlokkelijke toeristenplas — is gedurende den winter veelal een gebied waar de stormen geducht kunnen zijn. Vooral de noordelijke winden hebben daarbij een overheerschenden invloed. Mistral, Bora, Tramontane, alle stormen uit het noorden en noordwesten, maken de golf van Lion, de Adriatische zee, de Jonische zee en andere gebieden vooral voor kleinere schepen gevaarlijk. Ook de Scirocco, Levanter en Samoem zijn berucht. De Euroclydon was een storm, die plotseling kwam opzetten en geruimen tijd kon aanhouden. In den Griekschen tekst geeft Lucas een nadere omschrijving, door euroclydon als een soort typhonischen storm te kwalificeeren. Hij kwam met typhonische kracht. Merkwaardig, dat de Evangelist het Chineesche woord tyfoon kent. Hieruit blijkt, dat er in dien tijd relatie moet

1) Zie ook de Tekst van Dr de Zwaan in Tekst en Uitleg.